

**МАХМАТМУРОТ БАХШИ – SHEROBOD DOSTONCHILIK
МАКТАБИНИГ ДАВОМЧИСИ.**

Akramov Sherzod Xalmirzayevich,

PhD, dotsent, Qarshi DU

akramovsherzod05@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-7483-4800>

[УДК 398.2\(045\)](#)

Аннотация. Mazkur maqolada o‘zbek xalq og‘zaki ijodining muhim tarkibiy qismi bo‘lgan dostonchilik san’ati hamda uning yorqin namoyandalaridan biri Maxmatmurot baxshi Rajabovning hayoti va ijodiy faoliyati ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida baxshichilik an’alarining tarixiy ildizlari, ustoz-shogird tizimi, Sherobod dostonchilik maktabining o‘ziga xos xususiyatlari hamda zamonaviy davrdagi rivojlanish tendensiyalari yoritilgan. Shuningdek, baxshining epik repertuari, termalari va doston ijrochiligi badiiy-estetik jihatdan baholanadi. Maxmatmurot baxshining yo‘qolib borayotgan dostonlarni tiklash va ularni keng jamoatchilikka yetkazishdagi xizmatlari alohida e’tirof etiladi. Tadqiqot natijalari milliy folklor merosini asrash, rivojlantirish hamda yosh avlodga yetkazishda baxshilar faoliyatining muhim ahamiyat kasb etishini ko‘rsatadi.

Калит so‘zlar: baxshichilik, dostonchilik, folklor, epik meros, Sherobod maktabi, termalar, xalq ijodi, ustoz-shogird an’anasi, milliy qadriyatlar, baxshi.

Аннотация. В данной статье проводится научный анализ искусства дастанного исполнения, являющегося важной составной частью узбекского устного народного творчества, а также жизни и творческой деятельности одного из его ярких представителей — Макматмурота бахши Раджабова. В ходе исследования освещаются исторические корни традиций бахшичества, система «устоз–шогирд» (наставник–ученик), специфические особенности

Шерабадской школы дастанного исполнительства, а также тенденции её развития в современный период. Кроме того, даётся художественно-эстетическая оценка эпического репертуара бахши, его лиро-эпических песенных произведений и исполнительского мастерства в области дастанов. Особо подчёркивается вклад Макматмурота бахши в восстановление исчезающих дастанов и их популяризацию среди широкой общественности. Результаты исследования свидетельствуют о важной роли деятельности бахши в сохранении, развитии и передаче национального фольклорного наследия молодому поколению.

Ключевые слова: бахшичество, дастанное исполнительство, фольклор, эпическое наследие, Шерабадская школа, термы, народное творчество, традиция «устоз–шогирд», национальные ценности, бахши.

Annotation. This article scientifically analyzes the art of epic poetry, which is an important component of Uzbek folk oral art, and the life and creative activity of one of its bright representatives, Makhmatmurat Bakhshi Rajabov. In the course of the research, the historical roots of the Bakhshi traditions, the master-disciple system, the specific features of the Sherabad school of epic poetry, and the development trends in the modern era are highlighted. Also, the epic repertoire, terms, and performance of the Bakhshi are evaluated from an artistic and aesthetic point of view. Makhmatmurat Bakhshi's services in restoring the disappearing epics and bringing them to the general public are especially recognized. The results of the research show that the activities of the Bakhshis play an important role in preserving, developing, and conveying the national folklore heritage to the younger generation.

Keywords: bakhshi, epic poetry, folklore, epic heritage, Sherabad school, terms, folk art, master-disciple tradition, national values, Bakhshi.

O‘zbek xalq og‘zaki ijodi, xususan, dostonchilik san’ati milliy madaniyatimizning eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Dostonlar xalqning tarixiy xotirasi, ijtimoiy qarashlari, estetik didi va ma’naviy qadriyatlarini o‘zida

mujassam etgan noyob badiiy meros hisoblanadi. Baxshichilik san'ati esa ushbu merosni avloddan-avlodga yetkazuvchi asosiy vosita bo'lib, u nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyatga ham ega. Mustaqillik yillarida milliy folklorga bo'lgan e'tiborning ortishi natijasida ko'plab baxshilar va dostonlar qayta kashf etildi, ilmiy jihatdan o'rganila boshlandi. Mazkur maqolaning maqsadi – o'zbek dostonchilik an'alarida muhim o'rin tutgan baxshilardan biri Maxmatmurot baxshi Rajabovning hayoti, ijodi hamda uning epik merosni saqlashdagi o'rnini ilmiy tahlil qilishdan iborat.

Mavjud ilmiy adabiyotlar, folklor to'plamlari va baxshilar ijodiy merosiga oid manbalar o'rganildi.

Mazkur tadqiqotda tarixiy-qiyosiy metod (dostonchilik an'alarini tahlil qilishda); biografik metod (baxshi hayoti va ijodini o'rganishda); folklorshunoslik tahlili (doston va termalarning badiiy xususiyatlarini aniqlashda); empirik kuzatish va suhbatlar asosidagi materiallar (zamonaviy baxshilar faoliyatini yoritishda) kabi ilmiy metodlardan foydalanilgan.

Ildizlari juda qadimga borib taqaladigan ko'p qirrali o'zbek eposi xalqimiz ma'naviy madaniyati taraqqiyotida asosiy o'rin tutadi. Qayta qurish davrida o'zbek xalqi dostonlari haqida ma'lumotlar savodli kishilar tomonidan qayta tuzilgan "Hikoyati Go'ro'g'li sultoni", "Yusuf bilan Ahmad", "Sanobar" kabi kitoblar asosidagina juda kam va chalkash tasavvurlarga ega edilar. O'zbek eposining maqtovlarga sazovor boy badiiy merosigina emas, hatto uning ajoyib jonli og'zaki an'anasi ham, bu an'anani davom ettirayotgan talantli dostonchilar ham noma'lum edi.

"Insoniyat yaratgan bebaho madaniyat durdonalari eng avvalo har qaysi millatning folklor san'atida mujassam topgani hammamizga yaxshi ma'lum. Turli xalqlarning milliy o'zligini, ularning tili va hayot tarzini, an'ana va urf odatlarini ifoda etadigan baxshichilik san'ati umumbashariy madaniyatning uzviy qismi sifatida barchamiz uchun qadrlil" [1] ekani e'tiborga olinsa, insoniyatning nasl-u

nasabi, turli millat va elatlarning tarixiy ildizlari milliy folklorimizning dolzarb ilmiy muammolaridandir. Mustaqillik tufayli o'zbek folklori qisqa bir davrda katta-katta yutuqlarni qo'lga kiritdi. Fanda ma'lum bo'lmagan juda ko'p baxshilar aniqlandi, folklorda katta to'plovchilik ishlari olib borildi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, XIX asrning 1-yarmi va XX asr boshlarida o'zbek xalq baxshilari repertuarida yuzdan ortiq dostonlar bo'lgan, bularning oltmishdan ko'prog'i yozib olindi, bir qancha asarlar variantlari bilan yig'ildiki, ularning soni uch yuzga borib qoladi. Mustaqillik davrida ikki yuzdan ortiq baxshilar aniqlandi. Bular ichida Tilla kampir, Sul-ton kampir, Xonimjon xal-fa, Bibi shoira, Xolmurod, Yo'ldoshbulbul, Yo'ldosh shoir, Suyar shoir, Amin baxshi, Bo'ron shoir, Sul-tonmurod, Xidir shoir, Jumanbulbul, Jossoq baxshi, kabi epik ijodiyotning juda ham mashhurlari borki, ularning talant va qobilyatlari, sha'n va shuhratlari yuz yillar davomida xalq orasida maqtovlarga sazovor bo'lib boraveradi.

Jonli og'zaki epik an'anani davom ettirib, bizgacha olib kelgan o'zbek xalq shoirlari mustaqillikni juda katta quvonch bilan kutib oldilar. Bu o'zbek xalqi va xalq bag'rida o'sgan xalq shoirlari uchun cheksiz baxt va saodat bo'ldi. Uzoq asrlar mobaynida xalq ommasi kechirgan falokatli kunlarni, dard va alamlarni, nafrat va g'azabni, baxt va saodat orzulari bilan to'lgan xayollarini kuylab kelgan xalq shoirlari mustaqillikni ko'tarinki kayfiyatda kutib oldi. Fozil Yo'ldosh o'g'li, Ergash Jumanbulbul o'g'li, Islom Nazar o'g'li, Muhammadqul Jonmurod o'g'li Po'lkan, Safar baxshi, Rajab baxshi, Qodir baxshilar mana shunday o'zbek xalq shoirlarining peshqadamlaridan sanaladilar. Mustaqillik tufayli xalq ijodiga katta e'tibor bilan qarash, undan to'g'ri foydalanish va uni rivojlantirish yo'lidagi qimmatli ko'rsatmalari va g'amxo'rliklari o'zbek xalqining ham ming yillar mobaynida yaratgan og'zaki badiiy ijod xazinasini yuzaga chiqarishga yordam berdi. Ajoyib talant egalari bo'lgan xalq shoirlarining erkin kuylashiga keng yo'l ochib, ularni hech bir zamonda ko'rilmagan umumxalq va davlat hurmatiga sazovor qildi. Ijodiy faoliyatlarining gullab-yashashini uchun sharoit yaratib bermoqda.

Bir vaqtlar tor doiralarda, ma'lum darajada chegaralangan jug'rofiy territoriyadagina ma'lum bo'lgan bu xalq shoirlari nainki butun O'zbekiston yoki O'rta Osiyoda, balki butun dunyo xalqlari orasida ham tanildilar. So'z san'atini sevib qadrllovchi o'zbek xalqlarining hurmat, e'tiboriga sazovor bo'lib kelmoqda. Ana shunday xalq baxshilarimizdan biri Mahmatmurot baxshi Rajabovdir. Uning hayoti va ijodiy yo'li ko'p baxshilarimiz uchun xarakterli.

Radjabov Maxmatmurot Ismoyilovich - 1971-yilning 12-dekabr kuni Qashqadaryo viloyati Dehqonobod tumani To'dacharbog' qishlogida oddiy shafyor oilasida tufilgan. Ilk tarbiyani otasi Ismoyil baxshidan, so'ng bobosi Rajab baxshidan tarbiyat topib, baxshichilik sirlarini o'rgangan. Ta'kidlashicha yetti pushti baxshi o'tgan. Hozirgi kunda Nishon tumani Oq oltin - 7 jamoa xo'jaligida 1985-yildan buyon yashab kelmoqda. Oilali, 5 nafar farzandi bor. 2 o'g'il, 3 nafar qizning suyukli otasi. 2006-yildan boshlab Madaniyat sohasida faoliyat yurita boshlagan. 2017-yildan boshlab, Nishon tumani Oq oltin -7 madaniyat markazi direktori lavozimida xizmat faoliyatini olib bormoqda. 2013-yilda O'zbekiston xalq baxshisi unvoni bilan taqdirlangan. 20 dan ortiq dostonlar ijrochisi, 40 dan ortiq termalari xalq ichida mashhur. 2022-yilda "Madaniyat va san'at fidokori" ko'krak nishoni bilan mukofotlangan. Tuman, viloyat, Respublikada bo'lib o'tadigan davlat tadbirlari Mustaqillik bayrami, Navro'z bayramlarida faol ishtirokchisi. Respublika baxshichilik festivallarida 1, 2-o'rinlarga loyiq topilgan. 20 dan ortiq shogirdlari bo'lib, bir nechtasi katta davralarda termalar aytib, xalq ko'nglidan joy olib kelmoqda.

U yosh vaqtdan san'atga qiziqdi. Mol boqib yurgan paytlarida do'mbira chertishni o'rgandi, mehnat qo'shiqlarini yodlab, bularni kuy bilan aytadigan bo'ldi. O'z holini, o'ziga o'xshagan cho'ponlarning dard va alamli hayotini tasvir etadigan qisqa va kichik qo'shiqlar yaratishga o'rgandi.

Dehqonobod tevaragida bir necha dostonchilar bor edi. Maxmatmurot baxshi xalq shoirlarining dostonlarini havas bilan tinglar, ayrim qo'shiqlarini o'rganib olib,

cho‘pon do‘stlarining orasida kuylab, mashq qilardi. Bu vaqtlar unda xalq dostonlariga qiziqish kuchaydi va dostonchi shoir bo‘lish havasi uyg‘ondi. Shunday qilib, Maxmatmurot baxshining dastlabki ijodiy faoliyati qishloqda boshlandi. Uning ijodiy ishidagi dastlabki urinishlarida hamkorlik qiluvchilar, unga ijobiy, tarbiyaviy, ma‘naviy ta‘sir qiluvchilar og‘ir turmushning azob va uqubutlarini ko‘p chekkan haqiqiy mehnat kishilari bo‘lgan.

Uning badiiy adabiyotga bo‘lgan zavqi yanada oshgan, ijodiy faoliyati kundan-kunga yuzaga chiqa boshlagan, endi uni o‘stiruvchi ustod kerak bo‘lgan bir payt edi. Bu jihatdan Maxmatmurot baxtli bo‘ldi. Qishloqda otasi Ismoyil baxshi, bobosi dongdor dostonchilardan Rajab baxshi To‘dacharbog‘ qishlog‘ida hali barhayot bo‘lib, dostonchilikni izchil davom qildirar edilar.

Bu o‘rinda dostonchilar va dostonchilik maktablari haqida bir necha so‘z aytishga to‘g‘ri keladi. Avvalo, shuni aytish kerakki, o‘zbek dostonlari va uning ijrochilari ustidagi uzoq yillik kuzatuvlar hamda yig‘ilgan faktik materiallar Sherobod dostonchilik maktabi chuqur ilmiy asoslarga ega ekanligini batamom tasdiqlaydi. Har bir baxshiga nisbatan haqiqiy ilmiy munosabat shuni ko‘rsatadiki, og‘zaki dostonning yaratuvchi va ijrochilari o‘zlarining dunyoqarashlari, repertuarlarining g‘oyaviy yo‘nalishlari jihatidan bir-birlaridan keskin farq qilib, ikki guruhga bo‘linadi. Chunki o‘tmishda har bir baxshining o‘ziga xos repertuari bo‘lgan.

Ayrim tarixiy ma‘lumotlar shuni tasdiqlaydiki, o‘zbek dostonchilari orasida maxsus saroy baxshilari [2] bo‘lgan. Chingizxon huzuridagi Ulug‘ jirchi, To‘xtamishxon saroyidagi Kamolzoda va Jahon Mirza, Xiva xoni Muhammad Rahimxon II saroyidagi Riza baxshi, Buxoro amiri Nasrulla saroyidagi Ernazar kabilar shunday baxshilardan bo‘lganlar. Yana shunday baxshilar borki, ular epik asarlar ijro etish bilan birga shamanlik, duoxonlik ham qiladilar. Bu dostonchilikning nisbatan qadimiy-sinkretik bosqichining qoldig‘i bo‘lib, o‘zbeklarda baxshi so‘zining ikki ma‘noda ishlatilishi ham shu bilan izohlanadi.

Ikkinchi guruh baxshilar bevosita mehnatkash omma orasidan yetishib chiqqan, uning manfaatlarini himoya qilgan xalq kuychilari bo'lib, xalq yaratgan og'zaki badiiy ijodning eng yaxshi namunalarini saqlagan va demokratik g'oyalarni oldinga surgan dostonchilardir. G'oyaviy yo'nalish va sinfiy mansubiyatda bir bo'lgan bu shoirlar repertuarlari, poetik mahoratlari, ijro usullari jihatidan birbirlaridan farq qiladilar. Xalq baxshilarining o'zlariga xos poetik yo'llar bilan birbirlaridan ajralishlarini men fanda dostonchilik maktablari deb ataganman. Ana shunday maktablardan biri Sherobod dostonchilik maktabidir. Mahmatmurot baxshi ana shu maktabning talantli vakillaridandir. U qadriyatlar – har bir millatning ma'naviy qiyofasini namoyon etadi. Buyuk mutafakkirlar ham qadriyatlar millat ma'naviyatining ko'zgusi deb bejiz e'tirof etmagan. Milliy qadriyatlar har bir millatning tili, urf-odatlarini, tarixi, madaniyati, an'analarini, barcha moddiy va ma'naviy boyliklarini, iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy hayotining barcha tomonlarini o'z ichiga qamrab oladi.

Shunday ekan Maxmatmurot baxshi Yigit bo'lsanga yoronlar,

Har joyga egma-ya boshingni.

Bir nomardga-ya bermagin,

Hattoki, soydagi toshingni.

Nariroq tur deb itarmagin,

Ey, yaqin qarindoshingni.

Nariroq tur deb itarganing,

Bir kun orqa-ya bo'lmas-ey.

Nariroq tur deb itarganing-a,

Bir kun suyanch-a bo'lmas-ey.

deb, 20-25 yoshlarida termalarni jo'shib kuylay boshlagan.

Sherobod dostonchilik maktabi vakillaridan Sherna Berdi o'g'li nafaqat Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlarida, balki Turkmaniston va Tojikistonning ayrim hududlarida ham mashhur bo'lgan. Bunday holatning yuzaga kelishiga bir

qator obyektiv va subyektiv omillar sabab bo'lgan. Jumladan, ushbu xalqlarning ma'naviy va madaniy yaqinligi, hududiy qo'shnichilik, turmush tarzidagi umumiylik, baxshilarning dostonlarga bo'lgan muhabbati, hayotning dolzarb masalalariga javob topa olish qobiliyati hamda xalqning estetik ehtiyojlarini qondira olishi shular jumlasidandir. Sherna Berdi o'g'li ijro etgan dostonlar orasida "Go'ro'g'li" turkumi alohida o'rin tutadi. Mazkur turkumning keng tarqalishi va yangi-yangi asarlarning paydo bo'lishiga ularning qiziqarli syujetlari, xalqchil ruhi hamda xalq orzu-umidlarini ifodalovchi ibratli qahramonlar obrazlarining yaratilgani sabab bo'lgan.

Ushbu qahramonlar erkin va baxtli hayot haqidagi intilishlarni aks ettirib, yovuzlik kuchlariga qarshi kurashuvchi va bunyodkorlik g'oyalariga xizmat qiluvchi bahodirlar sifatida tasvirlanadi. "Go'ro'g'li" turkumi bir-biri bilan uzviy bog'langan dostonlar majmuasidan iborat bo'lib, u qahramonlik-romantik, ishqiy-romantik hamda satirik janrlarga mansub ko'plab asarlarni o'z ichiga oladi. Turkum tarkibiga Go'ro'g'lining hayotining turli davrlariga bag'ishlangan dostonlar kiradi. Jumladan, "Go'ro'g'lining tug'ilishi va bolaligi", "Zaydinoy", "Yunus pari", "Gulnor pari", "Misqol pari", "Chashmirko", "Rayhon arab", "Malikayi Ayyor" va boshqa dostonlar shular sirasidandir. Hozirda Mahmatmurot baxshi ana shu maktabning iste'dodli vakillaridan biri hisoblanadi. U "Rajab baxshi xotirasiga bag'ishlab" nomli xotira-terma, shuningdek, "Ravshanxon", "Go'ro'g'lining bolaligi" va "Murodxon" kabi dostonlarning mohir ijrochisidir. 2025-yilda uning "Nuralining sardor bo'lishi" (Avazxonning o'g'li) nomli kitobi Samarqand shahrida "Noshir" mas'uliyati cheklangan jamiyati tomonidan nashr etilgan. Ushbu maktabning an'analari bugungi kunda ham izchil davom etmoqda. Buni mazkur maktab bilan bog'liq bo'lgan ko'plab folklorshunos olimlar va xalq baxshilarining faoliyatida ko'rish mumkin. Shulardan ayrimlarini tilga olib o'tish maqsadga muvofiqdir.

Abdimo‘min Qahhorov (1929-1997) ham Janubiy O‘zbekiston epik an‘analarining tadqiq etib dunyoga tanitgan folklorshunos olim, xalq og‘zaki ijodi xazinaboni Abdumo‘min Qahhorov 1929-yilning 10-mayida Qashqadaryo viloyatining Tovash qishlog‘i dehqon oilasida dunyoga kelgan. U 1946-1952-yillarda Samarqand davlat universitetining Filologiya fakultetida, 1970-1971-yillarda O‘rta Osiyo davlat universitetining aspiranturasida o‘qigan. 1952-1957-yillarda Qarshi o‘qituvchilar instituti (keyinchalik pedagogika institutiga aylantirilgan, hozirgi Qarshi davlat universiteti)da O‘zbek tili va adabiyoti fani o‘qituvchisi, bo‘lim mudiri, 1957-1958-yillarda Qarshi tumanidagi 21-o‘rta maktabda o‘qituvchi va ilmiy bo‘lim mudiri, 11-o‘rta maktab direktori, 1958-1959-yillarda Qarshi tuman “Paxtakor” gazetasining muharriri bo‘lib ishlagan.

1962-1973-yillar Qarshi davlat pedagogika instituti O‘zbek adabiyoti kafedrasida o‘qituvchi, 1964-1965-yillar Filologiya fakultetining dekani, 1973-1978-yillar dekan muovini, 1979-1985-yillar Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi kafedrasida mudiri, 1985-1997-yillar O‘zbek adabiyoti kafedrasining dotsenti vazifalarida mehnat qilgan.

A.Qahhorov Qashqadaryo va Surxondaryo dostonchilik maktablarining an‘analarini, baxshilarning epik repertuari, zamonaviy dostonlar badiiyatini o‘rgangan. Janubiy O‘zbekistonda yashab ijod qiluvchi baxshilar repertuariga xos bo‘lgan “Kelinoy” turkumi dostonlari genezisi, mazmuni, tarqalish doirasi, dostonchi repertuaridagi o‘rni, variantlari va badiiy xususiyatlarini chuqur tadqiq etgan. 1972-yilda “Kelinoy” turkumi dostonlarining o‘ziga xos xususiyatlari” mavzuidagi nomzodlik dissertatsiyasini himoya qilgan. Ko‘p yillik mehnati, izlanishlari natijasida Qashqadaryo-Surxondaryo xalq baxshilarining 100 yillik ustoz-shogird shajarasini tuzib ilmiy-jamoaga taqdim etgan.

Olimning ilmiy izlanishlari bilan bir qatorda folklor matnshunosligi – xalq badiiy ijodi namunalarini to‘lash va nashr ettirish sohasida ham qilgan xizmatlari tahsinga loyiq. Zahmatkash olim 1953-1990-yillarda yakka holda, Qarshi davlat

pedagogika instituti (hozirgi Qarshi davlat universiteti) filolog-talabalarining an'anaviy jamoaviy folklor ekspeditsiyalariga rahbarlik qilgan. Sherna baxshi, Umir shoir Safarov, Qodir Rahim o'g'li kabi 100dan ortiq xalq baxshilari ijodiy merosini yozib olgan. "Oychinor" (1984), "Nuralining bandi bo'lishi" (1993), "Sohibqironning tug'ilishi" (1993), "Ollonazar-Olchinbek" (2002) dostonlarini nashrga tayyorlab, chop ettirgan. Folklorshunos Abdimo'min Qahhorovning fidokorona mehnati davlatimiz tomonidan 1989-yili "Mehnat shuhrati" ordeni bilan mukofotlangan. Folklorshunos olim 1997-yil vafot etgan.

Gulboy baxshi Mirzayev 1958-yil 27-oktabrda Qashqadaryo viloyati Dehqonobod tumani Xo'jamaxmud qishlog'ida ya'ni hozirgi Qodir baxshi mahallasida tug'ilganman. Men sizlarga buyuk sulola Rajab baxshi hamda Ismoyil baxshi haqida ma'lumot bermoqchiman. Ustozim Qodir baxshi bilan birgalikda To'dacharbog' qishlog'iga ustoz Rajab baxshining yoniga birga bordik. Bizni ustoz Ismoyil baxshi kutib oldi. Ustoz Rajab baxshi bilan uchrashdik. Rajab baxshi Qodir baxshining ham ustoz bo'lgan. Rajab baxshining o'g'li Ismoyil baxshi bo'lib, uning davomchisi O'zbekiston xalq baxshisi Maxmatmurot baxshini izlanuvchan dostonchi-baxshi deb ta'kidlaydi. Men ustoz sifatida Maxmatmurot baxshidan ko'pgina dostonlar ijrochisi, ota-bobo kasbining davomchisi. U bir e'lonida assalomu alaykum hurmatli hamkasibim ya'ni baxshilar! Mana Ochil baxshi bir-ikki oydan beri o'n soatlab doston aytadigan baxshilar kelib ovozi tasimga yozdirsin deb telegram kanaliga e'lon yozib tashlayabdi. Hurmatli baxshilar mard bo'lsangiz o'n emas, yigirma soatlab doston ayting! Bu gapim ayrim baxshilarga taalluqli. Mamatmurot baxshi buyiklar avlodi. U o'n bir soat doston aytdi. Shogirdimga yanada uzoq soatlab doston aytishiga Allohdan kuch-quvvat tilayman. U yana o'z so'zida... Ey shundaylar bulbul o'tdi. Ey do'stlarim Qashqadaryo elida Rajab baxshi degan bulbul o'tdi. Do'mbirasiga qarang, dostonlardan o'ttiz ikki noma chertdi. Qirqdan oshik dostonlarni El to'yida aytib o'tdi. Qashqadaryo elida ey do'stlarim, ustoz Rajab baxshi o'tdi. Shogirdlarga saboq berib, so'z boyligini ko'rib,

chechanligini bilib, yosh shogirdga o'git berib, ey do'stlarim, To'dacharboqdan buyik ustoz Rajab o'tdi. Buyikligini ellar bilib, vataniga xizmat qilib, ustoz Qodir ta'lim olib, doston aytdi jo'shib tolib, termalari ham quyilib, ey do'stlarim Qashqadaryo elidan buyik ustoz Rajab o'tdi. Farzandiga qo'llar berib, ota sozin qo'lga olib, davralarda jo'shib aytib, ustoz baxshi Ismoyilday ustoz o'gli aytib o'tdi. Qashqadaryo elidan ey do'stlarim buyik ustoz Rajab o'tdi. Qancha doston termalarni meros qilib, siz-u bizga buyik ustoz tashlab ketdi. Bobo meros sumbul sozni xalq baxshisi Maxmatmurot chertib joshib, terma bilan doston ayta, ey do'stlarim Dehqonoboddan ustoz buyuk Rajab baxshi o'tdi. Men esladim ustozimni, oxirati obod bo'lsin, shogirdlarga madad bo'lsin!

Maxmatmurot baxshi Rajabov o'zbek dostonchilik, shu jumladan, Sherobod dostonchilik maktabining yetuk vakillaridan biri hisoblanadi. U nafaqat ijrochi, balki milliy merosni asrab-avaylovchi va rivojlantiruvchi ijodkordir. Uning faoliyati natijasida ko'plab dostonlar qayta tiklanib, xalq ma'naviy hayotiga qaytarildi. Bu esa o'zbek folklorining uzluksiz davom etishiga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. – Toshkent: O'zbekiston, 2019. 400 B.
2. Alaviya M., Afzalov M., Mirzaev T. *O'zbek xalq ijodi*. – Toshkent: O'zbekiston, 1967. 196 B.
3. Jo'rayev M. *Folklorshunoslik asoslari*. – Toshkent: Fan, 2009. 192 B.
4. Mirzayev T., Turdimov Sh., Jo'rayev M., Eshonqulov J., Tilovov A. *O'zbek folklori*. – Toshkent: MALIK PRINT CO., 2021. 238 B.
5. O'zbek xalq ijodi yodgorliklari. "Alpomish" dostoni. Aytuvchi Fozil Yo'ldosh o'g'li. Yozib oluvchi Mahmud Zaripovi, nashrga tayyorlovchi Hodi Zaripov va To'ra Mirzayev, 509 B. 39, 43, 278 B. T. 2022. 1-tom, "Shirin bilan Shakar" dostoni. Aytuvchi Fozil Yo'ldosh o'g'li. Yozib oluvchi Abdurahmon mulla Toji o'g'li, ilk bor nashrga tayyorlovchi Maqsud

Shayxzoda. To‘ldirib, nashrga qayta tayyorlovchi Mamatqul Jo‘rayev va Munisa Jo‘rayeva. 538 B. 31 B. T. 2023. 5-tom, “Kuntug‘mish” dostoni. Aytuvchi Ergash Jumanbulbul o‘g‘li. Yozib oluvchi Muhammad Isa Ernazar o‘g‘li, Ilk bor nashrga tayyorlovchi Hodi Zaripov. To‘ldirib, nashrga qayta tayyorlovchi Mamatqul Jo‘rayev. 573 B. 19-105 B. T. 2022. 9-tom, “Yodgor” dostoni. Aytuvchi Fozil Yo‘ldosh o‘g‘li. Yozib oluvchi Hodi Zaripov, nashrga tayyorlovchilar Hodi Zaripov va To‘ra Mirzayev, 599 B. 208 B. T. 2022. 16-tom, “Balogardon” dostoni. Aytuvchi Fozil Yo‘ldosh o‘g‘li. Yozib oluvchi Buyuk Karimov, Ilk bor nashrga tayyorlovchi Hodi Zaripov. To‘ldirib, nashrga qayta tayyorlovchi Jabbor Eshonqul. 476 B. 315B. T. 2023. 29-tom, “Ravshan” dostoni. Aytuvchi Ergash Jumanbulbul o‘g‘li. Yozib oluvchi Hodi Zaripov, Ilk bor nashrga tayyorlovchi Hodi Zaripov. To‘ldirib, nashrga qayta tayyorlovchi Jabbor Eshonqul. 549 B. 343-344 B. T. G‘.G‘ulom, 2023. 30-tom.

6. Rajabov M. *Nuralining sardor bo‘lishi*. – Samarqand: Mahorat, 2023. 119 B.
7. Rahimov Q. *Ko‘hna karvon sadolari*. – Toshkent: MASHHUR PRESS, 2022. 189 B.
8. Rahimov Q. *Mangulik javohirlari*. – Toshkent: Nasaf, 2013. 98 B.
9. Sarimsoqov B. *O‘zbek marosim folklori*. – Toshkent: Fan, 1986. 213 B.
10. Turdimov Sh. *“Go‘ro‘g‘li” dostonlarining genezisi va tadrijiy bosqichlari*. – Toshkent: Fan, 2011. 239 B.